

บทที่ 4

บริบทชุมชนและโรงเรียน

ทีมวิจัย ได้ศึกษาบริบทชุมชนคือ ชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำและบ้านลุ่มสมอ ซึ่งเป็น
เขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำและได้ศึกษาบริบทโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ ผลการศึกษา
มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทชุมชน

1.1 สภาพทั่วไป

1.1.1 ตั้งของชุมชน

ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำครอบคลุม จำนวน 2 หมู่บ้าน
คือชุมชนที่ 8 บ้านหนองน้ำถ้ำ และชุมชนหมู่ที่ 9 บ้านลุ่มสมอ แยกมาจากหนองน้ำถ้ำเดิมตั้งอยู่ที่
ตำบลท่าแลง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อดำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด
ทิศตะวันออก	ติดต่อดำบลตำหรุ และตำบลยางหย่อง อำเภอท่ายาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อดำบลห้วยลึก อำเภอบ้านลาด
ทิศใต้	ติดต่อหมู่บ้านแม่เปือ และหมู่บ้านวังขอ ตำบลท่ายาง

ชุมชนเขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอท่ายาง
ระยะทางห่างประมาณ 5 กิโลเมตร โดยใช้การคมนาคมตามเส้นทางถนนชลประทานราษฎร์-เพชรบุรี
สามารถเดินทางได้สะดวกทั้งทางรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ทุกฤดูกาล

1.1.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

จากการบอกเล่าเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำ และบ้านลุ่มสมอ เดิมเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำใช้อุปโภคบริโภคตลอดปี มีทางน้ำตามธรรมชาติไหลผ่าน จากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก ผ่านหมู่บ้านท่ามะเกลือ ไหลลงแม่น้ำเพชรบุรีที่ตำบลตำหรุ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ดังนั้นชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “หมู่บ้านหนองน้ำถ้ำ” เป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลท่าแลง ในจำนวน 10 หมู่บ้าน ปัจจุบันมีคลองชลประทานตัดผ่านหมู่บ้าน ต่อมาตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้ยกฐานะเป็นสภาตำบล และเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ได้ยกฐานะสภาตำบล เป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น เรียกชื่อว่าการบริหารส่วนตำบลท่าแลง ทำให้ชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำ และชุมชนบ้านลุ่มสมอ มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น ประชาชนได้อาสาเป็นตัวแทนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแลง จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ส่วนกำนันและผู้ใหญ่ก็ยังมีไว้เป็นผู้นำชาวบ้านเหมือนเดิม

1.1.3 สภาพของชุมชน

สภาพของชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำ และชุมชนบ้านลุ่มสมอ เป็นสังคมแบบชนบท ผู้คนมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่กระตือรือร้นเหมือนคนในเมือง เป็นสังคมแบบเครือญาติ ซึ่งสังเกตได้จาก การปลูกบ้านเรือนอยู่ในกลุ่มเครือญาติ คือ เมื่อลูกหลานมีครอบครัวพ่อแม่จะยกที่ปลูกบ้านให้ในพื้นที่ใกล้ๆ บ้านเดิมของพ่อแม่เมื่อนานไปจึงกลายเป็นกลุ่มเครือญาติ บางครั้งสังเกตได้จากนามสกุลเดียวกันปลูกบ้านใกล้กันก็มีอยู่หลายแห่งในชุมชนแห่งนี้ จากการสังเกตบ้านเรือนที่ปลูกอาศัยพบว่า มีรูปแบบหลากหลาย ที่สร้างด้วยไม้เป็นทรงไทยยกพื้นสูง และทรงปั้นหยา บางบ้านสร้างด้วยปูน บางบ้านสร้างด้วยไม้ ปัจจุบันจะสร้างบ้านเรือนอยู่ริมถนนในพื้นที่ของตนเอง เพื่อความสะดวกในด้านการคมนาคม บางส่วนจะปลูกบ้านอยู่ในไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทำเกษตร

ในชุมชนมีร้านค้าขายของชำ ที่มีเครื่องอุปโภคบริโภคอันจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนและเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ มีศาลากลางหมู่บ้านเป็นที่พบปะสังสรรค์ในช่วงเวลาพักผ่อนตอนเย็น และใช้เป็นที่ประชุมเรื่องสำคัญๆ เกี่ยวกับส่วนรวม มีสถานีนอนมัยสำหรับให้บริการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชน และมีโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ เป็นสถานที่สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ศักยภาพของชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำ และบ้านลุ่มสมอ เป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ยังมีพื้นฐานการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การทำงานร่วมกันที่เรียกว่า “ลงแขก” หรือ “ติดแรง” ในงานที่เกี่ยวข้องกับประเพณี เช่น แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญบ้าน งานอุปสมบท งานศพ เป็นต้น และมีความสนใจในกิจกรรมการรับบริการจากหน่วยงานของรัฐเป็นอย่างดี เช่น โครงการเงินล้าน

ประจำหมู่บ้าน โครงการ SML. ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองและปัญหาของสังคมในพื้นที่โดยให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับภาครัฐ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาอื่น ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและความคุ้นเคยสนิทสนมเป็นส่วนบุคคล รักสงบชอบความสะอาดสบาย ส่วนเยาวชนรุ่นใหม่นิยมรับวัฒนธรรมของคนเมืองและความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำรงชีวิตมากขึ้น เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ โทรศัพท์บ้าน โทรศัพท์มือถือ

1.2 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

1.2.1 สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน

ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านหนองน้ำถ้ำมีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนาทำไร่มะนาว ไร่กล้วย และเลี้ยงสัตว์ เช่น โค สุกร ไก่ เป็นต้น ส่วนการทำนาทำไร่ในปัจจุบันมีรายได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น เช่น ในเรื่องของการใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลงตลอดจนถึงการลงทุนในการเก็บเกี่ยว อีกประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรเริ่มผันแปรเปลี่ยนไป เพราะคนวัยหนุ่มสาวหันไปประกอบอาชีพอื่นมีรายได้ดีกว่า หรือหาอาชีพเสริมด้วยการออกไปรับจ้างทำงาน ต่างถิ่น เช่น บางกลุ่มไปรับจ้างโรงงานสับปะรดที่บริษัท โคลไทยแลนด์ ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บางกลุ่มไปรับจ้างในโรงงานผลิตน้ำมันพืชแวกที่อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี และบางกลุ่มไปรับจ้างแกะกึ่งที่โรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร โดยทางโรงงานมีรถบริการรับส่งเป็นการอำนวยความสะดวกในการไปกลับทุกวัน ปัจจุบันจะพบเห็นว่าเป็นคนที่ทำนาทำไร่จะเป็นคนที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป ส่วนคนหนุ่มสาวจะช่วยพ่อแม่ทำนาทำไร่เป็นบางครั้งบางคราวที่โรงงานหยุด รายได้ของครอบครัวจึงได้มาจากอาชีพทำนาทำไร่ส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งได้มาจากการรับจ้าง ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวเกี่ยวกับการทำงานของคนในชุมชนว่า “ถ้าไม่ขี้เกียจ ไม่มีวันอดตาย” กล่าวคือ นอกจากจะทำนาทำไร่ในที่ดินของตนเองแล้ว ถ้าเป็นคนขยันขันแข็งก็จะหารายได้ ด้วยการไปรับจ้างในไร่ของเพื่อนบ้าน หรือไปรับจ้างทั่วไป เช่น รับจ้างก่อสร้าง รับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

ดังนั้นถ้าจะกล่าวถึงภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำในปัจจุบันส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง คนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยคนละ 27,958.65 บาท ต่อปี คุณลุงชด อายุ 74 ปี และคุณป้ารัต พวงสั้น อายุ 69 ปี สองสามีภรรยาที่เป็นคนเก่าแก่ของหมู่บ้านหนองน้ำถ้ำ เล่าถึงวิถีชีวิตที่เริ่มเปลี่ยนไปของคนหนุ่มสาวว่า “ตั้งแต่เกิดมาก็เห็นวิถีชีวิต และอาชีพของคนในชุมชนเป็นแบบนี้ ทำนา ทำไร่ หาเลี้ยงชีพเป็นหลัก ปัจจุบันคนหนุ่ม-สาวเขาไม่ทำนาทำไร่กันแล้ว”

อย่างไรก็ตามเรื่องการพัฒนาอาชีพของคนในท้องถิ่นนี้นับเป็นเรื่องสำคัญที่อยู่ในความห่วงใยของผู้นำชุมชน ดังที่กำนันสถิต กรีกครั้น ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนได้กล่าวว่า “เรากำลัง

ปรึกรากันที่จะให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมให้หลากหลายมากขึ้น” คำพูดดังกล่าวนี้เป็นสิ่งบ่งบอกถึงแนวโน้มที่ดีของเศรษฐกิจของชุมชนนี้ในอนาคต

1) ด้านครอบครัว

สภาพครอบครัวของชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำปัจจุบันมีทั้งหมด 243 ครอบครัว ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 จำนวน 107 ครอบครัว และหมู่ที่ 9 จำนวน 136 ครอบครัว มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย เพราะพ่อแม่ยังห่วงว่าลูกที่แต่งงานหรือมีครอบครัวไปแล้ว ยังมีประสบการณ์ในการครองเรือนยังไม่เข้มแข็งพอ และด้วยสภาพทางเศรษฐกิจ จึงยังไม่อยากให้ลูกแยกตัวออกไปอยู่ตามลำพัง อีกประการหนึ่ง คือ เมื่อแต่งงานแล้วมีลูก ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาดูแลลูกได้ตลอดเวลา เพราะต้องออกไปประกอบอาชีพทั้งพ่อและแม่ จำเป็นต้องฝากลูกไว้กับปู่ ย่า หรือตายาย ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ลูกค่อนข้างห่างเหินห่าง มักมีคำกล่าวจากครูในโรงเรียนว่า “พ่อแม่เป็นผู้ทำให้เกิด ปู่ย่าตายาย เป็นผู้เลี้ยงดู”

2) ด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา

ประวัติความเป็นมาของชาวบ้านหนองน้ำถ้ำ เป็นประชากรที่อพยพมาจากพื้นที่อื่น ก่อน พ.ศ. 2474 อันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ และพื้นที่ทำกินไม่เพียงพอ ซึ่งเห็นว่าบ้านหนองน้ำถ้ำมีพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ จึงพากันมาจับจองที่ดิน และร่วมกันตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเป็นหมู่บ้าน เรียกว่าหมู่บ้านหนองน้ำถ้ำ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากความเจริญทางคมนาคมยังไม่สะดวก ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน ภาษาที่ใช้มีน้ำเสียงพูดที่ห้วนสั้น แต่หนักแน่น และพูดเสียงดัง ชัดเจน สำหรับภาษาพูดยังปรากฏภาษาไทยโบราณที่ชาวบ้านหนองน้ำถ้ำ ใช้อยู่ปัจจุบัน เช่น คำว่า “พ่อใหญ่” หมายถึงตา “แม่ใหญ่” หมายถึงยาย ซึ่งโดยทั่วไปเราใช้คำว่าตายาย เรียกคนแก่ทุกคน และยังหมายถึง ตายาย แท้ ๆ ด้วย ในสมัยก่อน พ.ศ. 2474 ยังไม่มีโรงเรียนจนกระทั่งปี พ.ศ. 2474 จึงได้ร่วมกันก่อตั้งโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำขึ้นมา ให้บุตรหลานได้ศึกษาเล่าเรียนกันจนถึงปัจจุบัน

ส่วนในด้านศาสนานั้น ชาวบ้านหนองน้ำถ้ำนับถือศาสนาพุทธ และมีศรัทธาในการทำบุญที่วัดเขาปากช่อง ซึ่งถือว่าเป็นวัดของชุมชนมีการทำบุญตักบาตรทุกวันพระ โดยมิผู้ให้ความเห็นว่า “การทำบุญถือเป็นประเพณีปฏิบัติ เพื่อความเป็นสิริมงคล ความสบายใจในการใช้ชีวิตประจำวัน” ดังนั้น การทอดกฐิน วันเข้าพรรษา ออกพรรษาและวันสำคัญทางศาสนาอื่น ๆ จะมีการทำบุญใหญ่ มีการร่วมแรงร่วมใจกันสร้างถาวรวัตถุที่จำเป็นทางศาสนา จนเป็นผลสำเร็จได้ อย่างไม่ยากเย็นนัก

จะเห็นได้ว่าชาวบ้านหนองน้ำถ้ำ ถือว่าการได้มีโอกาสทำบุญเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เกิดความดีงามขึ้นกับตนเอง และครอบครัว รวมทั้งความรุ่งเรืองในหน้าที่การงานด้วย ชาวบ้านหนองน้ำถ้ำจึงมีพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจและการดำเนินชีวิต

3) ด้านประเพณี และวัฒนธรรม

ประเพณีและวัฒนธรรม ชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำายเป็นชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้นวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ จึงเกี่ยวกับศาสนาพุทธ มีประเพณีเก่า ๆ ที่สืบทอดกันมา เช่น ประเพณีการบวชนาค ประเพณีการแต่งงาน และประเพณีงานบุญต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องช่วยเหลือกัน มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ผีเจ้าเข้าทรง หมอดู ข่าวลือ เชื่อดันไม้ศักดิ์สิทธิ์ การทำนายขวัญ การรักษาโรคด้วยการปิดเป่า วัฒนธรรมที่ยังสืบทอดกันมา คือ การเคารพ เชื้อฟิงผู้ใหญ่ การอ่อนน้อมถ่อมตน การเอาแรงกัน ในการทำนาทำไร่ ซึ่งต้องใช้กำลังคนจำนวนมาก เพื่อให้งานเสร็จทันก่อนที่จะเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากธรรมชาติ เช่น ฝนตก ทำให้ข้าวที่เก็บเกี่ยวแล้วเสียหายได้ เป็นต้น แต่ปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเครื่องจักรกลเข้ามาแทนที่ ทำให้การเอาแรงลดน้อยลงไปมาก จะเหลือเพียงแต่การเอาแรงขนข้าวที่ตัดเสร็จแล้วจากเครื่องทุ่นแรงไปเก็บยังยุ้งฉางเท่านั้น

1.2.2 สภาพทางสังคม

ชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำายเป็นสังคมแบบชนบทประชาชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ นับถือศาสนาพุทธและให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส ตามลักษณะสมาชิกในครอบครัว ทำให้สภาพทางสังคมของชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำมีความสนิทสนมกัน ด้วยเหตุเป็นเครือญาติประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งลักษณะการเรียกขานทำให้ประชาชน มีมนุษยสัมพันธ์ตามนาม ตามอายุ เพศและวัย ของบุคคล เช่น ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้า อา และพี่ น้อง เป็นต้น การเรียกขานในลักษณะนี้ทำให้ประชาชนมีสภาพทางสังคมแบบคนกันเอง การดำรงชีวิตประจำวันมีการดำรงชีวิตแบบลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

จะเห็นได้จากการอาศัยไหว้วานในการทำงานของลักษณะการ ลงแขก ดิดแรง หรือไปช่วยทำงาน ตามกำลังและความสามารถของแต่ละคนจนทำให้กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ทั้งด้านส่วนตัวและด้านส่วนรวมประสบความสำเร็จและลุล่วงไปด้วยดี ดังผู้ปกครองนักเรียนท่านหนึ่งพูดว่า “คนบ้านไถ่ไร่เอนเคียง พี่น้องกัน มีอะไรช่วยได้ก็ช่วยกันไป”

1.2.3 สภาพทางการเมือง

สภาพทางการเมืองการปกครองในชุมชนเขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำายเป็นการปกครองที่เคารพเชื้อฟิงผู้สูงอายุทางเครือญาติ และผู้นำที่เป็นทางการ มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำที่ไม่เป็นทางการเป็นผู้นำทางอาวุโสที่ได้รับการยกย่องนับถือ อาทิเช่น นายสอน แสงนาค อดีตผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านหนองน้ำถ้ำาย ปัจจุบันเขตบริการของโรงเรียนอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าแลง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีนายชอบ สุขรัทษา เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแลง มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแลง หมู่บ้านละ 2 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่ที่ 9 มีนางวันเพ็ญ ม่วงงาม และนายประสงค์ เกิดปาน หมู่ที่ 8 มี

นายอุทิศ ช้างน้ำ นายฉลอง โลดทงค์ ส่วนสภาตำบลท่าแลงได้ถูกยุบไปแล้วแต่กำนันและผู้ใหญ่บ้านก็ยังเป็นตำแหน่งที่สำคัญของชุมชนที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ประกอบด้วยกำนันสถิตย์ ครีกครั้น มีที่ทำการกำนันอยู่ที่หมู่ 9 และผู้ใหญ่ประยูร พ่วงทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ผู้นำทั้งหมดที่กล่าวมาได้มีส่วนผลักดัน ให้หมู่บ้านหนองน้ำถ้ำและหมู่บ้านลุ่มเสมอ เกิดการพัฒนาตามความต้องการของชุมชน ซึ่งได้จากการประชุมชมหมู่บ้านเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน โดยการแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตามเสียงส่วนมากในการประชุมประชุมชมหมู่บ้าน

จนปัจจุบันชาวบ้านหนองน้ำถ้ำและบ้านลุ่มเสมอ มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมากขึ้นในด้านสาธารณูปโภค เช่น มีไฟฟ้าใช้ทุกหลังคาเรือน มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กตามซอยในหมู่บ้าน มีถนนลาดยางผ่านหมู่บ้าน ทำให้การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอท่ายาง และจังหวัดเพชรบุรี เป็นถนนสายหลักในการนำผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว มีสาธารณสุขประจำตำบลรักษาอาการป่วยไข้และปฐมพยาบาลอาการบาดเจ็บเบื้องต้นได้ มีคลองส่งน้ำชลประทานทำให้มีอุปโภค และบริโภคได้อย่างเพียงพอแก่ความต้องการ

1.3 สภาพของชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

1.3.1 ทรัพยากรบุคคล

1) บุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถที่เอื้อต่อการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

นายประยูร พ่วงทอง	ผู้ใหญ่บ้านหนองน้ำถ้ำคนปัจจุบัน
นายอำพล แจ่มแจ้ง	มีความรู้ความสามารถทางการปลูกพืชไร่
นายนิวัตร ภาณุมาต	มีความรู้ความสามารถทางการขยายพันธุ์พืช
นายทวี ภาณุมาต	มีความรู้ความสามารถทางการปลูกมะนาว
นายสอน แสงนาค	มีความรู้ความสามารถทางการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สุกร
นายจ๊ับ ศรีแจ้	มีความรู้ความสามารถทางการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ไก่
นายเกร็ด กิ่งสามมี	มีความรู้ความสามารถทางการตีกลองยาว
นายปลื้ม มินะโน	มีความรู้ความสามารถทางการเล่นหนังตะลุง
นายเปลี่ยน พุ่มลำควน	มีความรู้ความสามารถทางพิธีกรรมทางศาสนา
นายละมุล สุขารมย์	มีความรู้ความสามารถทางงานพิธีมงคล

2) ครู ผู้บริหาร และนักวิชาการในชุมชน

โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำมีบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นคนอุทิศเสียสละทั้งเวลาและทุนทรัพย์เพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษาและด้านอื่นๆในชุมชนเพื่อสร้างความเจริญในชุมชนให้ทัดเทียมกับชุมชนอื่น ดังนี้

นายไพโรจน์ กอวชิรพันธ์	มีความรู้ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์
นางยุพา คัลธมาต	มีความรู้ความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์
นางละเมียด ประจวบศิลป์	มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์
นายไชยรัตน์ สิ้นเสริฐ	มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะ
นางสาตี เชื้อนิล	มีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี
นางสาวกระสินธุ์ ตงฉิน	มีความรู้ความสามารถทางด้านโภชนาการ
นางสมร สิ้นเหลือ	มีความรู้ความสามารถทางด้านงานบ้าน งานประดิษฐ์

1.3.2 ทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพบริบทของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำมีทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการเรียนการสอนตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะสมกับการทำการเกษตร และมีพื้นที่บางส่วนทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นภูเขาชาวบ้านเรียกว่า เขาปากช่อง มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นห้วย หนอง คลอง บึง สามารถนำมาเป็นองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนและสามารถกำหนดแหล่งเรียนรู้ไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

1.3.3 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น บริบทรอบ ๆ โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำมีทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น สามารถนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี เช่น ถนน คลองชลประทาน ไฟฟ้า โทรศัพท์ สะพานข้ามคลองชลประทาน วัดเขาปากช่อง ซึ่งเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ศาลากลางบ้าน สถานีอนามัยหมู่บ้าน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านและกำนัน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าแลง

ตอนที่ 2 บริบทโรงเรียน

2.1 สภาพทั่วไปของโรงเรียน

2.1.1 ที่ตั้งของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลท่าแลง อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี บนเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดที่ดินของนายนิวัตร ภาณุมาต

ทิศตะวันออก ติดที่ดินของนายนิวัตร ภาณุมาต

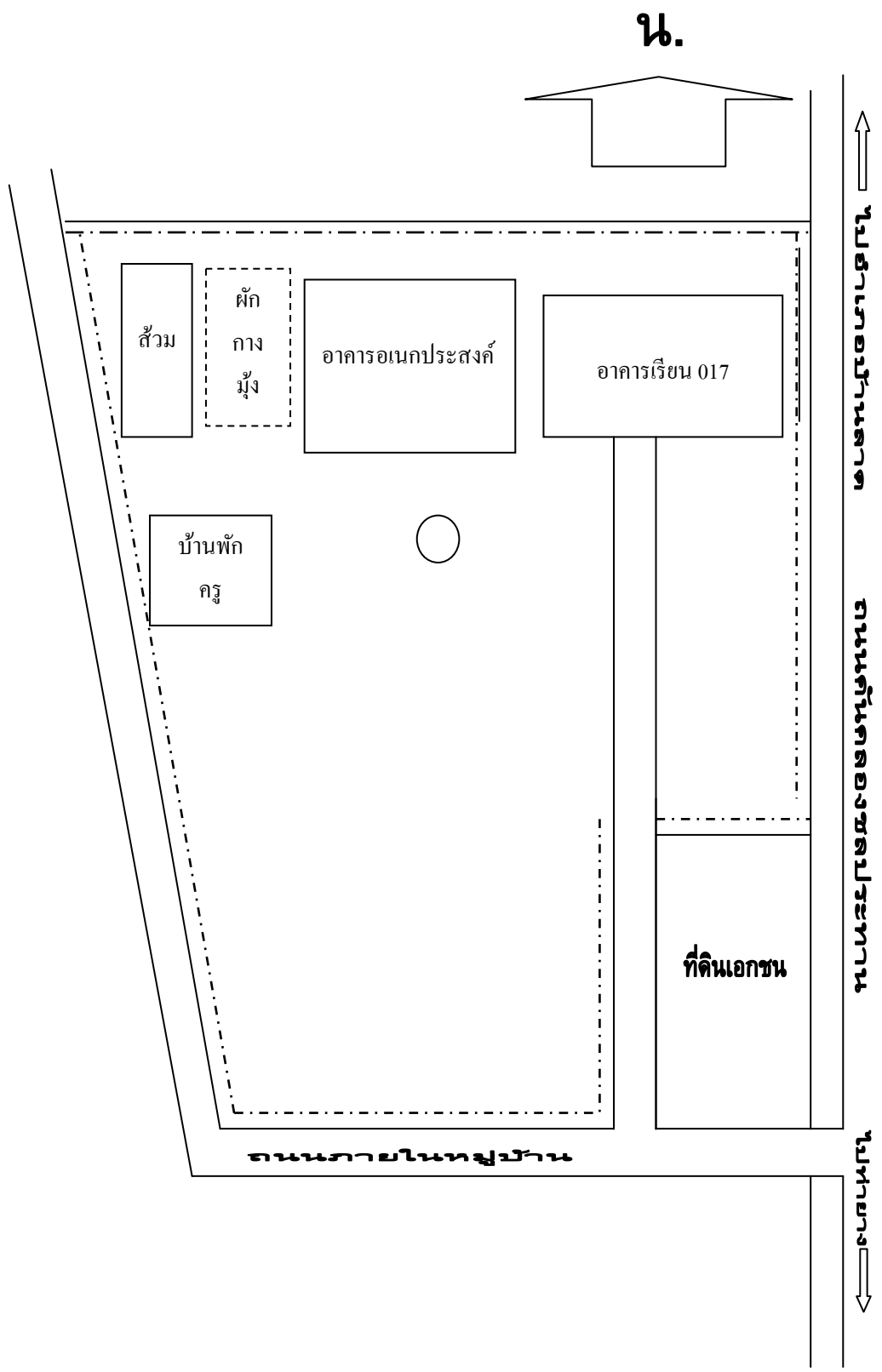
ทิศตะวันตก ติดถนนเข้าหมู่บ้าน

ทิศใต้ ติดถนนเข้าหมู่บ้าน

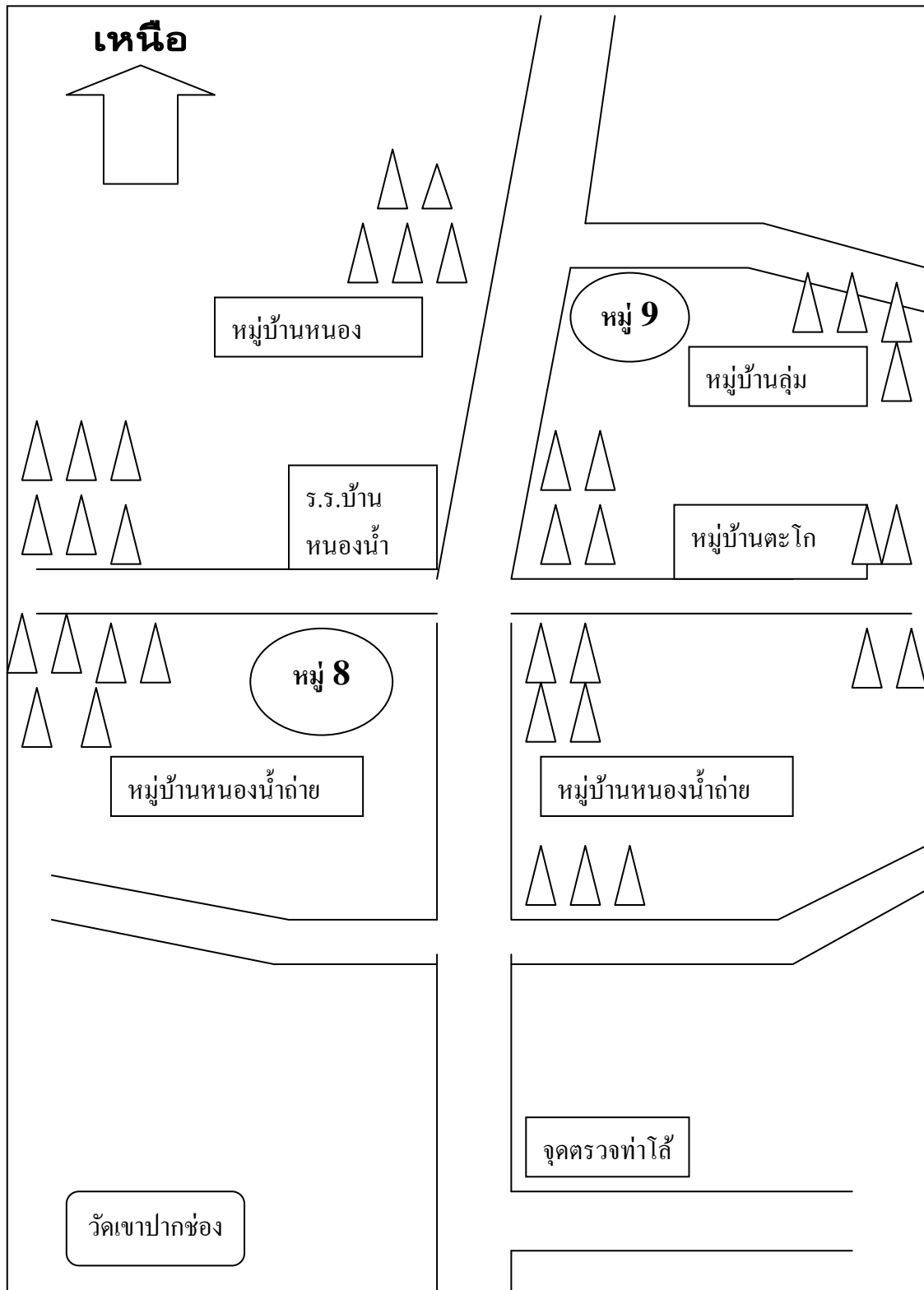
2.1.2 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ

โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำก่อตั้งเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2474 เดิมมีชื่อว่า โรงเรียนประชาบาล ตำบลท่ากระเทียม ใช้ศาลากลางหมู่บ้านหนองน้ำถ้ำเป็นสถานที่เล่าเรียนจนถึง พ.ศ. 2508 รวมเวลา 34 ปี จึงย้ายมาก่อสร้างใหม่ได้งบประมาณสร้างอาคารเรียนแบบ ป. 1 ข บนที่ดินของนางสำออง ภาณุมาต ครูโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำเป็นผู้บริจาคที่ดินทั้งสิ้นจำนวน 2 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา โดยตั้งชื่อใหม่ว่า โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ ต่อมานายชิต ภาณุมาต ครูใหญ่กับนายทอง แสงนาค ครูโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ พร้อมกับชาวบ้านได้ร่วมกันสละเงินก่อสร้างเพิ่มเติม ในปี พ.ศ. 2522 ได้รับความจัดสรรงบประมาณ 650,000 บาท สร้างอาคารเรียน แบบ 017 จำนวน 1 หลัง แทนอาคารหลังเก่าที่ชำรุด จัดการศึกษาให้กับนักเรียนในชุมชนเขตบริการ 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 8 บ้านหนองน้ำถ้ำ กับหมู่ที่ 9 บ้านลุ่มสมอ (แยกจากบ้านหนองน้ำถ้ำเดิม) ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามนโยบายการศึกษาภาคบังคับ กระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณทางราชการสร้างบ้านพักครูจำนวน 1 หลัง สร้างอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 1 หลัง ส้วมแบบ สปช. 601-2526 จำนวน 1 หลัง ชุมชนร่วมบริจาคสร้างศาลาไทยประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กทางเข้าโรงเรียนและจากอาคารอเนกประสงค์ถึงส้วม และในปีการศึกษา 2547 โรงเรียนและชุมชนร่วมจัดงานหารายได้สร้างอาคารห้องสมุดจำนวน 1 หลัง

ภาพที่ 4.2 แผนผังบริเวณโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ

ภาพที่ 4.3 แผนผังแสดงเขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ

2.1.3 ข้อมูลปัจจุบันของโรงเรียน

1) ข้อมูลอาคารสถานที่

โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ มีพื้นที่ 2 ไร่ 1 งาน 92 ตารางวา มีอาคารเรียน 1 หลัง จำนวน 8 ห้องเรียน อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลังและสนามกีฬา มีบ้านพักครู 1 หลัง สภาพชำรุด ซึ่งปัจจุบันไม่มีครูพักอาศัย (ดังแสดงในแผนผังของโรงเรียน)

ตารางที่ 4.1 แสดงอาคารของโรงเรียน

ประเภทอาคาร	หลัง	ห้อง	หมายเหตุ
อาคารเรียนแบบ 017	1	8	สร้างด้วยเงินบริจาค
อาคารเอนกประสงค์	1	1	
ห้องสมุด	1	4	
บ้านพักครู	1	-	
ส้วม	1	1	
สนามเด็กเล่น	1	-	

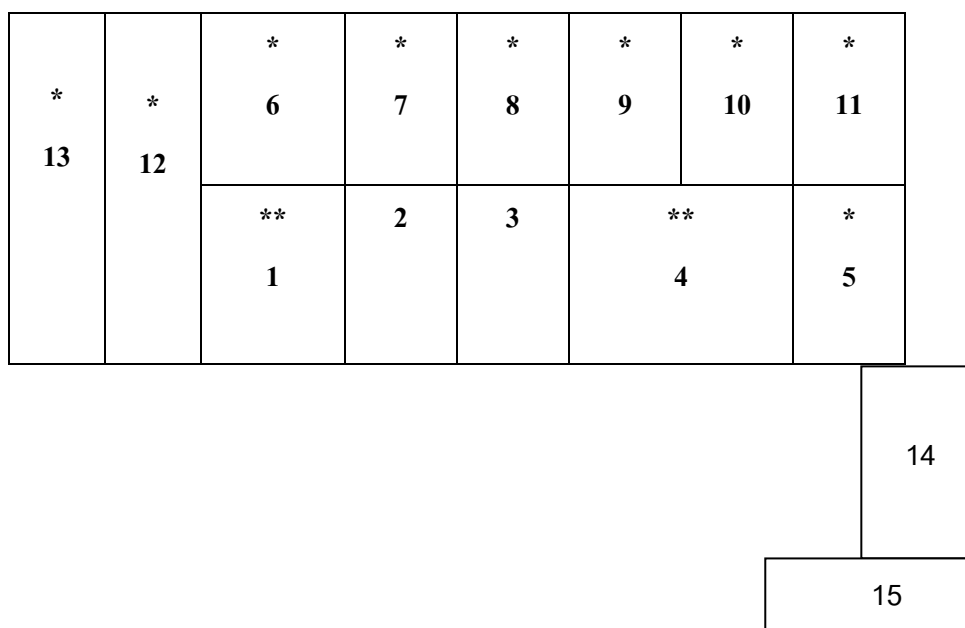
อาคารเรียนแบบ 017 จำนวน 1 หลัง จำนวน 8 ห้องเรียน ใช้ประโยชน์เป็นห้องเรียน 6 ห้อง ห้องสำนักงาน และห้องพักครู จำนวน 1 ห้อง สำหรับห้องพยาบาล ห้องสหกรณ์ร้านค้า ห้องเก็บสื่อการเรียนการสอน ห้องคอมพิวเตอร์ต้องแบ่งกันจากห้องเรียน ในอาคารเรียน

อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง ได้จัดเป็นห้องเรียนก่อนประถมศึกษาสำหรับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 และใช้เป็นโรงอาหารสำหรับนักเรียน

อาคารห้องสมุดจำนวน 1 ห้อง ได้สร้างด้วยเงินบริจาคของชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง

บ้านพักครู 1 หลัง สภาพชำรุดทรุดโทรม ใช้เป็นห้องเก็บพัสดุของโรงเรียน

ภาพที่ 4.4 แผนผังการใช้อาคาร โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ

สัญลักษณ์

- * ห้องปกติ
- ** ห้องเรียนรวมชั้น
- 1 ห้องอนุบาล 1-2
- 2 ห้องพยาบาล
- 3 ห้องสหกรณ์
- 4 ห้องเรียน ป.2-3
- 5 ห้องสำนักงาน
- 6 ห้องเรียน ป.1
- 7 ห้องสื่อ
- 8 ห้องเรียน ป.4
- 9 ห้องคอมพิวเตอร์
- 10 ห้องเรียน ป.6
- 11 ห้องเรียน ป.5
- 12 ห้องสมุด
- 13 ห้องอาหาร
- 14 โรงรถยนต์
- 15 โรงรถจักรยานนักเรียน

2) ข้อมูลบุคลากร

โรงเรียนมีผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 7 คน ไม่มีนักการภารโรง ผู้บริหารและครูทั้งหมดจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามสาขาวิชาเอกดังนี้ วิชาเอกประถมศึกษา จำนวน 4 คน วิชาเอกพลศึกษา จำนวน 1 คน วิชาเอกศิลปศึกษาจำนวน 1 คน วิชาเอกเทคโนโลยี จำนวน 1 คน อายุเฉลี่ยประมาณ 45 ปี ประสบการณ์ในการทำงานของครูโดยเฉลี่ย 25 ปี

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลครูของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	ระดับ	คุณวุฒิ		หน้าที่รับผิดชอบ	
				วุฒิ	วิชาเอก	งานประจำ	งานพิเศษ
1	นายไพโรจน์ กอวชิรพันธ์	ผอ.รร.	ค.ศ.3	ศษ.บ.	ประถมศึกษา	บริหาร	ธุรการ
2	นางยุพา คัลธมาต	ครู	ค.ศ.2	กศ.บ.	พลศึกษา	ประถม 5	วิชาการ
3	นางละเมียด ประจวบศิลป์	ครู	ค.ศ.2	ศษ.บ.	ประถมศึกษา	ประถม 1	การเงิน
4	นายไชรัตน์ สินเสริฐ	ครู	ค.ศ.2	ก.บ.	ศิลปศึกษา	ประถม 6	อาคารสถานที่
5	นางสาตี เชื้อนิล	ครู	ค.ศ.2	ก.บ.	เทคโนโลยี	ประถม 2-3	กิจการนักเรียน
6	น.ส.กระสินธุ์ ดงจิน	ครู	ค.ศ.2	ศษ.บ.	ประถมศึกษา	อนุบาล 1-2	สัมพันธ์ชุมชน
7	นางสมร สินเหลือ	ครู	ค.ศ.2	ศษ.บ.	ประถมศึกษา	ประถม 4	พัสดุ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ ประกอบด้วย

1. นายสถิตย์ ครีกครั้น ผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานกรรมการ
2. นางนุชนภา แก้วสะอาด ผู้แทนองค์กรชุมชน กรรมการ
3. นางละเมียด ประจวบศิลป์ ผู้แทนครู กรรมการ
4. นางประเชิญ จันทร์สวย ผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการ
5. นายสงวน จิตต์พุ่ม ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรรมการ
6. นายนิวัตร ภาณุมาต ผู้แทนศิษย์เก่า กรรมการ

7. นายสอน แสงนาค ผู้แทนผู้นำศาสนา กรรมการ
 8. นายประยูร พ่วงทอง ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
 9. นายไพโรจน์ กอวชิรพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการและเลขา

3) ข้อมูลนักเรียน

ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำย มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 90 คน ชาย 39 คน หญิง 51 คน เป็นนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 18 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 72 คน

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2548

ชั้น	จำนวน ห้อง	ปี 2546			ปี 2547			ปี 2548		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	1	2	3	5	7	5	12	5	5	10
อนุบาล 2	1	5	4	9	2	3	5	3	5	8
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	3	6	9	5	6	11	3	5	8
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	3	7	10	3	5	8	7	4	11
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	11	11	22	3	7	10	3	5	8
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	3	9	12	11	11	22	4	7	11
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	6	4	10	3	9	12	11	11	22
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	10	5	17	7	5	12	3	9	12
รวม	8	45	49	94	41	50	91	39	51	90

4) เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้

โรงเรียนมีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานธุรการ จำนวน 2 เครื่อง มีเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียน จำนวน 8 เครื่อง ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันจัดกิจกรรมหารายได้จัดซื้อและบริจาคให้โรงเรียนไว้ใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา

สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนมีการดำเนินการจัดซื้อจัดหาสื่อเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนและมีแหล่งเรียนรู้ ที่โรงเรียนจัดสร้างขึ้น ดังนี้

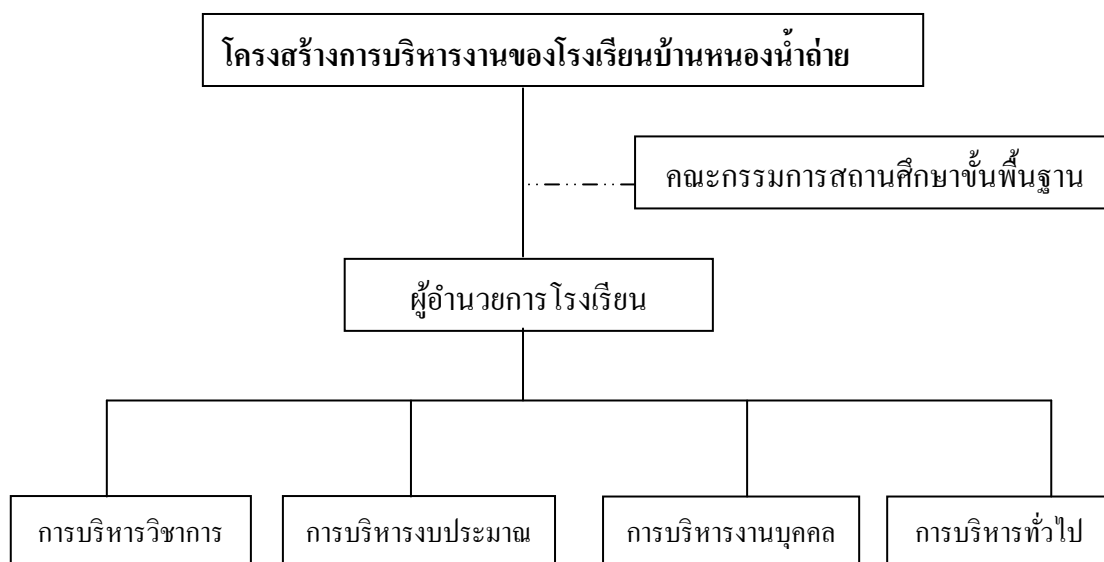
- 1) เรือนเพาะชำ
- 2) สวนสมุนไพร
- 3) โรงเพาะเห็ด

4) ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นประกอบกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) การบริหารของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ

(1) สภาพการบริหารงานของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ ในอดีตได้จัดโครงสร้างการบริหารงานต่าง ๆ ของโรงเรียน แบ่งเป็น 6 งาน ประกอบด้วยงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานการเงินและพัสดุ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีการมอบหมายงานเป็นคำสั่งโรงเรียนให้ครูรับผิดชอบตามงานดังกล่าว เป็นที่รับทราบของคณะครูว่านอกจากครูจะทำหน้าที่สอนในชั้นเรียนแล้ว ครูต้องรับผิดชอบต่องานตามโครงสร้างที่ได้รับมอบหมาย

ภาพที่ 4.5 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ

ปัจจุบันโรงเรียนได้จัดโครงสร้างการบริหาร ตามโครงสร้างใหม่ที่ใช้กับโรงเรียนนิติบุคคล ประกอบด้วยงาน 4 งาน คือ กลุ่มงานบริหารงานวิชาการ กลุ่มงานบริหารงานบุคคล กลุ่มงานบริหารงบประมาณ และ กลุ่มงานการบริหารทั่วไป เป็นการยุบรวมโครงสร้างเดิม 6 งาน มาอยู่ในโครงสร้างใหม่ 4 งาน ซึ่งมีขอบข่ายภารกิจของแต่ละงานชัดเจน และกว้างมากขึ้น ทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยนเรียนรู้กับงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นหลักในการมอบนโยบายและบริหารงานทุกงาน ครูทุกคนนอกจากต้องรับภาระหนักจากงานในหน้าที่การจัดการเรียนการสอนแล้ว ต้องมาทำหน้าที่กับงานพิเศษซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานเอกสารงานสำรวจข้อมูล ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ขอความร่วมมือในการกรอกข้อมูลเป็นประจำ ตามเงื่อนไขการกำหนดเวลาที่ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ขอความร่วมมือ

เกือบทุกงาน ทำให้ครูต้องทิ้งการสอนมาจัดทำข้อมูลเพื่อที่จะให้สำเร็จทันตามที่ผู้บริหารต้องรายงานตามวันเวลาที่กำหนด ในการบริหารโรงเรียนมีการใช้กระบวนการ PDCA จะเห็นได้จากงานพิเศษที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสมัครใจรับมาดำเนินการ เพื่อจัดกิจกรรมเหล่านั้นเข้าประกวด เช่น โครงการป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นต้น การจัดการการบริหารงานเหล่านี้ประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ ทำให้เกิดผลดีในภาพแห่งความสำเร็จของหน่วยงาน เป็นเรื่อง ๆ ได้ ทำให้โรงเรียน มีชื่อเสียงในความสำเร็จของงานนั้น

(2) การวางแผนพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนมีการดำเนินการประชุมร่วมกัน จัดวางแผนปฏิบัติการประจำปี โดยคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ทรงคุณวุฒิจะมีส่วนร่วมบ้างเล็กน้อย การคิดการวางแผนจึงเป็นความคิดของผู้บริหารและคณะครู เป็นส่วนใหญ่การดำเนินการตามแผนจึงทำได้สำเร็จระดับหนึ่ง แต่บางงานยังไม่ประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้ เพราะสาเหตุมาจากคนน้อยงบประมาณที่ได้รับอุดหนุนก็มีจำนวนน้อย คณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้มแข็งพอ จากการสอบถาม นายสถิตย์ ศรีกรศรี ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำถึงเรื่องความร่วมมือในฐานะประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับคำตอบว่า “เรื่องการให้ความร่วมมือผมให้ความร่วมมือตามที่ครูขอความร่วมมือเต็มที่ แต่เรื่องการบริหารการจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของครูเขา”

(3) การพัฒนาบุคลากร โรงเรียนมีแผนปฏิบัติการประจำปีในการพัฒนาครูโดยวางแผนในงานการบริหารบุคคล เป็นแผนที่สนองกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ไว้กว้าง ๆ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม การพัฒนาบุคลากรได้แก่ การศึกษาดูงาน การจัดส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในด้าน ทักษะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการ การเรียนการสอนด้วยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม การสอนแบบโครงงาน การวิจัยในชั้นเรียน การวัดผลและประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย การจัดทำสื่อการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์

อย่างไรก็ตามการพัฒนาบุคลากร โรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งได้ตั้งงบประมาณในการดำเนินการในแผนการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนโครงการที่เห็นว่าเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับแผนการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนโดยจัดส่งครูไปเข้ารับการอบรมตามโครงการนั้น ๆ ส่วนการอบรมที่สถาบันอื่น ดำเนินการปีละ 1 ครั้ง ตามความต้องการศึกษาดูงานของคณะครูในเรื่องที่สามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน จากการสอบถามการศึกษาดูงานในปีที่ผ่านมา ๆ มาการไปศึกษาดูงานขึ้นอยู่กับงบประมาณของโรงเรียน และความพร้อม ความต้องการของคณะครูเป็นหลัก

(4) การตรวจสอบและประเมินผล โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ เป็นองค์กรขนาดเล็ก คณะครูร่วมกันคิดร่วมกันทำและอยู่กันแบบพี่น้อง การประเมินผลมีการประเมินผลตามลักษณะงาน หรือ เมื่อทำงานใดงานหนึ่งสิ้นสุดลงตามแผน การตรวจสอบไม่ได้มีความเข้มข้นมากนัก ทุกคนเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ก้าวก่ายกัน แต่ถ้าขอความร่วมมือ จะให้ความร่วมมือกันเต็มที่และเชื่อว่าทุกคนทำงานนั้น ๆ มานานคงไม่ผิด ส่วนด้านการประเมินผล การเรียน เป็นหน้าที่ของครูประจำวิชา ซึ่งเป็นครูประจำชั้นด้วย ความเข้มหรือความยืดหยุ่นของเกณฑ์การประเมิน จึงเป็นอำนาจการตัดสินใจของครูว่าอย่างไร แค่นั้น ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ในจุดหมายและครูผู้สอน มีการประเมินผลอย่างหลากหลายของครูผู้สอน

ในภาพรวมของโรงเรียน โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรกำหนด โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับทราบ ทุกสิ้นปีการศึกษา

2.1.4 หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1) หลักสูตร โรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักเริ่มครั้งแรกโรงเรียนได้จัดส่งครูเข้ารับการอบรมสัมมนาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่ายาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี ในขณะนั้นเป็นผู้ดำเนินการ

ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เนื่องด้วยโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรและปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการทำหลักสูตรมากนัก เพราะการจัดทำหลักสูตรต้องทำ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย

- (1) ภาษาไทย
- (2) คณิตศาสตร์
- (3) วิทยาศาสตร์
- (4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- (6) ศิลป
- (7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- (8) ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ แต่โรงเรียน มีครู 8 คน รวมทั้งผู้บริหาร วุฒิต่างการศึกษาของครูไม่ตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงไม่มีความรู้ความชำนาญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีวุฒิต่างการศึกษา วิชาเอก ประถมศึกษา ครูละเมียด ประจวบศิลป์ ครูกระสินธุ์ ตงฉิน และครูสมร สิ้นเหลือ มีวุฒิต่างการศึกษา วิชาเอกประถมศึกษา ครูยุพา คัลธมาต มีวุฒิต่างการศึกษาวิชาเอก พลศึกษา ครูไชยรัตน์ สิ้นเสริฐ มีวุฒิต่างการศึกษาวิชาเอก ศิลปศึกษา ครูสาตี เชื้อนิล มีวุฒิต่างการศึกษาวิชาเอก เทคโนโลยี และครูวารี ทองใบ มีวุฒิต่างการศึกษาวิชาเอกภาษาไทย และจะครบเกษียณอายุราชการ ในวันที่ 30 กันยายน 2547 จึงทำให้ครูแต่ละคนที่รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรต้องอยู่ในสภาพจำใจ และจำเป็นที่จะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สำเร็จและนำมาใช้ให้ทันกับการเปิดภาคเรียนในปี พ.ศ.2548 ในเมื่อครูไม่มีความรู้และขาดความเชื่อมั่นว่าจะดำเนินการจัดทำหลักสูตรได้ก็ต้องไปศึกษาและไต่ถามจากโรงเรียนนำร่องหลักสูตรและเพื่อนครูที่จะหยิบยืมมาเป็นแบบอย่างบางสาระการเรียนรู้ก็จำเป็นที่ต้องใช้วิธีการคัดลอกหรือเลียนแบบกันต่อ ๆ มาเพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาสำเร็จทันในต้นปีการศึกษา และรายงานต้นสังกัด

2) การจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน มีดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน การจัดการเรียนรู้ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การนิเทศ ติดตามผล และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ ได้ให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการตามกรอบ อัตรากำลังครู และงบประมาณที่รัฐจัดสรรตามรายหัวนักเรียน เพราะจำนวนนักเรียนมีน้อย จึงได้รับงบประมาณน้อย เป็นปัญหาในการบริหารงานของผู้บริหารเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนมีภารกิจหลายอย่าง ทั้งงานในโรงเรียนและงานที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่มีคำสั่งให้ไปปฏิบัติราชการ ตามความสามารถ ของนายไพโรจน์ กอวชิรพันธ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนจะได้รับแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ให้เป็นวิทยากรการอบรมคอมพิวเตอร์ เป็นประจำ ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนไม่มีเวลาที่จะบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนได้เต็มที่ ผู้บริหารจึงต้องบริหารตามสภาพ โดยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งเกิดมาจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ด้านการบริหารงานวิชาการก็จะให้ครูวิชาการทำหน้าที่รับผิดชอบงานวิชาการ ผู้อำนวยการโรงเรียนจะทำหน้าที่กำกับและติดตามผล หลักสูตรของแต่ละช่วงชั้นที่กำหนด เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นบางวิชาที่มีครูบางคนมีประสบการณ์ความชำนาญในการสอนวิชานั้น ๆ ในปีการศึกษา 2548 โรงเรียนต้องรวมชั้นเพิ่มอีก 1 ห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าวในที่ประชุมว่า “ผมจำเป็นต้องรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพราะว่าเป็นการจัดรวมชั้นเพื่อให้มีครูประจำชั้นครบทุกชั้นเรียน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนเพียง 19 คน ซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อยกว่าชั้นอื่นและเนื้อหาการเรียนรู้อตามหลักสูตรอยู่ในช่วงชั้นเดียวกัน น่าจะรวมกันได้”

ที่ประชุมจึงมีมติเห็นชอบให้มีการจัดชั้นเรียน ปีการศึกษา 2548 ดังนี้

1. ชั้นอนุบาล 1 อนุบาล 2	นางสาวกระสินธุ์ ตงฉิน
2. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	นางละเมียด ประจวบศิลป์
3. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีที่ 3	นางสาส์ เชื้อนิล
4. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	นางสมร สิ้นเหลือ
5. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	นางยุภา กันธมาต
6. ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	นายไชยรัตน์ สิ้นเสริญ

องค์ประกอบที่สองโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ่าย มีครูจำนวน 7 คนโรงเรียนมี 8 ชั้นเรียน ครูแต่ละคนมีประสบการณ์ในด้านการสอนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี ทุกคนมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี รับผิดชอบเป็นครูผู้สอนประจำชั้นและประจำวิชาในชั้นที่ได้รับมอบหมาย จึงมีปัญหาด้านการจัดครูเข้าสอน คือ ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก ซึ่งส่วนใหญ่ครูโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ่ายจะมีวุฒิทางการศึกษาวิชาเอก ไม่ตรงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องอาศัยประสบการณ์การสอนของครูแต่ละคนเพื่อจัดคนให้เหมาะสมกับงานสอน งานพิเศษ โดยจะใช้การประชุมปรึกษาหารือร่วมกันกับคณะครู ทำให้เห็นว่าคณะครูโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ่าย ได้อุทิศกำลังกาย กำลังใจ ความรู้ความสามารถ ตลอดทั้งมีความรับผิดชอบในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนทุกคน

ดังกล่าวของครูคนหนึ่งว่า “เป็นครูก็ทำแบบนี้ประจำ งานสอน งานประจำชั้น การรับภาระ การทำบัญชีออมทรัพย์ของนักเรียนในชั้นเรียน ทุกอย่างที่ต้องให้การช่วยเหลือดูแลนักเรียน ไม่เห็นเป็นไร”

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับครูทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพตามความถนัดของครูแต่ละคน บางคนก็จัดการเรียนการสอนตามแบบเดิมที่คุ้นเคยกับการเป็นครูประจำชั้นนั้นๆ เช่น ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะคุ้นกับการเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก็จะคุ้นกับการเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นต้น เมื่อมีการรวมชั้นจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น และมีผลกระทบกับความรู้สึกรู้สึกของครูที่ต้องรับภาระหนัก ดังเช่น เมื่อปีการศึกษา 2547 โรงเรียนได้รวมชั้น อนุบาล 1 และชั้นอนุบาล 2 ทำให้นางสาวกระสินธุ์ ตงฉิน ต้องรับภาระดูแลนักเรียนและจัดกิจกรรมการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กปฐมวัยของโรงเรียน ส่วนการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ครูประจำชั้นมีภารกิจมากในการจัดการเรียนการสอน เพราะครูประจำชั้นต้องสอนทุกวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในชั้นนั้นๆ ด้วย ทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูจะเน้นหนักไปที่ ความสามารถและความชำนาญใน

การสอนของครู เห็นได้จากครูจะมีบันทึกการสอนเฉพาะวิชาที่ตนเองมีความรู้ความสามารถ และที่ จะนำเสนอผลงานการขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นเท่านั้น ส่วนวิชาที่ตนเองไม่ถนัด ครูจะใช้หนังสือ แบบเรียนเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูจึงอาศัยแบบเรียน เป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนศึกษาตามหนังสือแบบเรียนที่ครูนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ทำให้การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญลดน้อยลง สำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ ครูก็อาศัย ความสะดวกจากเครื่องมือในหนังสือประกอบการเรียนนั้น ๆ มาใช้วัดผลประเมินผลด้วย สาเหตุส่วน หนึ่งมาจากครูต้องการความสะดวกสบาย เพราะครูยังมีงานพิเศษที่นอกเหนือจากการเรียนการ สอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนจำเป็นต้องยืดหยุ่นไปตามภารกิจของครูที่รับผิดชอบในการ จัดการเรียนการสอนในแต่ละชั้นเรียน บางครั้งครูมีภารกิจเร่งด่วนในการประชุมอบรมสัมมนา หรือไปราชการตลอดทั้งวัน บางครั้งก็หลาย ๆ วัน นักเรียนต้องถูกทอดทิ้งไปด้วย เพราะการฝากให้ ครูประจำชั้นอื่นดูแล จะดูแลได้เฉพาะชั่วครั้งชั่วคราว ถ้าครูที่ไปราชการไม่ได้เตรียมการสอนไม่มี ใบบางไว้ล่วงหน้าให้กับนักเรียนได้ศึกษาตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

องค์ประกอบที่สามเกี่ยวกับตัวนักเรียน นักเรียนในโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ อยู่ในเขตบริการ ได้แก่นักเรียนที่อยู่ในชุมชนหมู่ที่ 8 บ้านหนองน้ำถ้ำ และหมู่ที่ 9 บ้านคุ้มสมอ เป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ ยังไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดู และให้การศึกษามากนัก ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พ่อแม่ต้องไป ประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้นักเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่จาก ผู้ปกครอง ผู้ปกครองบางคนกล่าวว่า “อาชีพเกษตรกร เข้าก็ต้องออกไปทำงาน กว่าจะกลับบ้าน ก็มีด่า ไม่มีเวลาให้ลูก เหมือนกับคนที่เขาเป็นข้าราชการ”

นักเรียนเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ปกครองจะปล่อยให้เด็กเดินทางไปโรงเรียนตามลำพังส่วนหนึ่ง บางคนอาศัยไปกลับกับพี่ บางคนไม่มีพี่ ก็ต้องเดินทางไปโรงเรียนด้วยตัวเองพร้อมกับเพื่อน ๆ ในละแวกเดียวกัน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมีโครงการจักรยานยืมเรียนให้ เป็น พาหนะไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน (ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลจัดสรรให้กับนักเรียนยืมใช้เป็น พาหนะในการเดินทางไปกลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน)

นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ เป็นนักเรียนตามแบบชนบททั่วไป ส่วนใหญ่ไม่มีความกระตือรือร้น บางคนมีความพร้อม กล้าแสดงออกโดยการพูด หรือตอบคำถาม บางคนไม่มีความพร้อม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง บางคนสุขภาพเรื้อรัง ตามสภาพการเลี้ยงดูของ ครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เมื่อเข้าไปเรียนอยู่ในโรงเรียน จึงทำให้มีสภาพที่ หลากหลาย ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะกลุ่มทักษะ การเรียนรู้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

องค์ประกอบที่ 1 สื่อและวัสดุอุปกรณ์ จากการศึกษาและสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูวิชาการโรงเรียนและคณะครู พบว่า โรงเรียนได้รับการจัดสรรด้วยงบประมาณที่จำกัดจึงทำให้โรงเรียนขาดแคลนวัสดุและสื่อประกอบการเรียนการสอน ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูต้องดำเนินการจัดหาและจัดทำกันตามสภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ บางครั้งก็ต้องอาศัยการจัดงานเพื่อซื้อวัสดุและอุปกรณ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ การสร้างห้องสมุดและหนังสือสำหรับการค้นคว้าที่อาศัยงบประมาณและการรับบริจาคซึ่งยังมีจำนวนน้อย และไม่มีหนังสือครบตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ในส่วนของการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการสังเกตและสอบถามทั้ง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง สามารถสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระครูได้จัดทำเป็นเพียงบางส่วนเป็นบางกลุ่มสาระ และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นบางครั้ง จะนำมาใช้บ้างก็จะเป็นที่หยิบง่ายใช้คล่องในห้องเรียนที่มีอยู่ และสื่อที่โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณและการบริจาคของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน ในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน มีการใช้ให้เป็นประโยชน์ค่อนข้างน้อย ด้วยข้อจำกัดหลายประการ คือ

1) งบประมาณในการจัดซื้อจัดหาของโรงเรียนมีอยู่จำกัด

2) ครูผู้สอนในโรงเรียนซึ่งมีครูไม่พอกับจำนวนชั้นเรียน ต่างก็มีการปฏิบัติงานที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถวางแผนประสานงาน จัดเวลาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับการจัดหาสื่อ และการใช้แหล่งเรียนรู้ได้

3) โรงเรียนไม่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้ เพราะสภาพเศรษฐกิจไม่อำนวย คนในชุมชนขาดความเชื่อมั่น ไม่เห็นความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ เพราะถือว่าการสอนเป็นหน้าที่ของครู

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจึงดำเนินไปเหมือนกับโรงเรียนอื่น ๆ ทั่วไปคือครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหนังสือคู่มือจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ แทนที่ครูจะทำการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนการเรียนรู้ การใช้สื่อมีค่อนข้างน้อย อาจมีบ้างเฉพาะสื่อที่มีอยู่ในห้องสื่อ หรือสื่อแบบง่าย ๆ ที่พอจะจัดทำจัดหาได้ จึงไม่ได้สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากนัก มีการพานักเรียนออกไปเรียนนอกชั้นเรียนภายในโรงเรียนบ้างตามโอกาส ส่วนโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนครูไม่ค่อยได้มีโอกาสพานักเรียนไปศึกษา ในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่นโรงเรียนยังขาดการติดต่อประสานงานกับครูภูมิปัญญาทำให้นักเรียนเสียโอกาสที่จะได้เรียนรู้จากครูภูมิปัญญาหรือผู้ทรงคุณวุฒิ จากหน่วยงานต่าง ๆ หรือจากชุมชน เพราะมีปัญหาในการดำเนินการ เช่น ปัญหาการเดินทาง ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทำให้ครูแก้ปัญหาโดยใช้รูปภาพและสื่อช่วยสอนอื่น ๆ มาสอนแทน

องค์ประกอบที่ห้า การนิเทศ โรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำมีการนิเทศการสอนในโรงเรียนกันเอง โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และคณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นิเทศภายใน แต่จากการสังเกตพบว่าครูในโรงเรียนจะใช้การนิเทศแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในลักษณะกัลยาณมิตร เมื่อสอบถามถึงการนิเทศของศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ว่ามีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนหรือไม่ ครูท่านหนึ่งตอบว่า “ส่วนใหญ่ศึกษานิเทศก์จะทำการนิเทศแบบเชิญประชุมเพื่อรับทราบแนวทางและให้ข้อมูลครูไปดำเนินการที่โรงเรียน”